

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-748

19.10.2023

Gjensidige Forsikring ASA

Bilansvar

Venstresving og forbikjøring – korrekt tegngiving? – bal. § 8 – trafikkreglene §§ 12 og 14.

Det oppsto sammenstøt mellom klagers og motpartens kjøretøy, da fører av klagers bil foretok en venstresving samtidig som motparten var i ferd med å kjøre forbi på venstre side. Motparten ble ilagt et forelegg for brudd på vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. Klager ble av foretaket tildelt fullt ansvar for sammenstøtet under henvisning til brudd på vikeplikt ved feltskifte. Klager var uenig og anførte at motparten måtte bære ansvar for hendelsen da klager ga korrekt tegngiving. Klager anførte i tillegg at motparten foretok en uforsvarlig forbikjøring og viste til at hun hadde vedtatt forelegget fra påtalemyndigheten. Foretaket mente at det ikke var sannsynliggjort ansvar for motparten og kunne ikke se at forelegget fikk betydning for løsningen av ansvarsspørsmålet. Nemndas flertall kom til at foretakets ansvarsvurdering var korrekt.

Saksfremstilling

Saken gjelder ansvarsfordeling etter sammenstøtet mellom personbil og lettmotorsykel i forbindelse med forbikjøring.

Klagers personbil og motpartens lettmotorsykel støtte sammen 29.8.22 rundt kl. 18.00. Personbilen ble kjørt av klagers samboer, mens lettmotorsykkelen ble kjørt av motpart med kjæreste som passasjer.

Fra bilførers skademelding til foretaket av 29.8.22 fremgikk følgende:

Fulgte trafikkbildets fart (hovedvei med biler) | blinket til venstre og bremsset ned da jeg skulle ta av fra hovedvei til sideliggende gate. Jeg observerte ikke motorsykkelen da jeg skulle ta av fra hovedveien og mot venstre. Motorsykel kom bakfra | og kjørte rett i min venstre side da jeg tok av fra hovedveien.

Det fremgikk av motpartens skademelding datert 6.9.22 at:

Fører av kjøretøy A (motorsykel) kjørte i venstre del av kjørebane og passerte biler som kjørte sakte da det var kø inn mot rundkjøring. Fører av kjøretøy B svingte brått til venstre for å kjøre inn på en parkeringsplass ... Dette skjedde så raskt at fører av kjøretøy A ikke rakk å stoppe og kjørte dermed inn i bilen og falt av sykel (fører og passasjer). Fører av kjøretøy B svingte og blinket til venstre samtidig slik at fører av kjøretøy A var uforberedt på retningsendringen.

Politiet opprettet sak på forholdet fordi motparten og hennes passasjer ble påført personskader. Fra politirapporten hitsettes:

Det var dagslys og solskinn når trafikkulykken oppstod. Ulykken skjedde på et oversiktlig og tilnærmet rett veistrekk. Veibanen var tørr og bar. Det var mye biltrafikk ... mens vi var på stedet. (Veien) er en forkjøringsvei og det er fartsgrense 50 km/t der ulykken skjedde.

Det ble tatt avhør på stedet av fører av klagers bil, samt av et nøytralt vitne som hadde sett kollisjonen. Det hitsettes fra vitneforklaringen:

Vitnet ble oppmerksom på en kollisjon mellom en bil og en MC i veien ... Vitnet ser at det er en bil som skal svinge og denne bilen krysser et kjørefelt og skal inn på denne plassen der vitnet er på. Vitnet får inntrykk av at det er en MC som skal ta en forbikjøring av denne bilen. Og i det denne bilen begynner å svinge, så blir det en kollisjon mellom bil og MC.

Vitnet beskriver farten til bilen som veldig lav, kanskje 5 km/t. Vitnet sier at MC-en ligger i betydelig under 50 Km/t men vanskelig å si noe konkret om hastighet.

Vitnet ser at de to personene på MC-en faller av MC-en og sklir bortover etter kollisjonen. Vitnet løper da ut til dem.

Vitnet så ikke om det ble brukt blinklys. Vitnet så at det kanskje var en 2-3 biler bak den bilen som kolliderte.

Vitnet sa også at den bilen mest sannsynlig bremsset ned for å vente på ledig plass da det var så jevn trafikk i motgående.

Vitnet hørte av hun som kjørte MC-en hun så blinklyset men at det ble blinket for sent til å reagere.

Den 31.8.22 ble forholdet anmeldt. Politiet gjennomførte avhør av motparten og innhentet vitneforklaring fra hennes passasjer den 19.9.22. Fra politiets avhør med motpart hitsettes:

De hadde kjørt til M. De skulle ta bilder i fotoboks. Da de var kommet tilbake, var det kø. Hun kjørte da over gullinja for å "snike seg forbi". Hun kjørte i cirka 40-50 km/t. Da hun var to biler bak den aktuelle bilden. Så blinket bilisten ut til venstre og kjørte til venstre. Mistenkte hadde kjørt en stund på gulstripa, altså midtlinja. Så bilisten sjekket ikke speilte. Kø gikk treigt. Så da bilisten blinket seg ut og ikke sjekket speilte så kræsjet de.

Etter politiavhøret ble motpart ved forelegg siktet for å ha brutt vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 3. Grunnlaget for siktelsen ble i forelegget beskrevet slik:

Mandag 29. august 2022 ... kjørte hun motorsykkel med passasjer, da hun kjørte forbi saktegående kø, uten å være tilstrekkelig aktsom, i det [hun] kolliderte i forankjørende bil som kjørte av til venstre.

Det fremgikk av forelegget at vedtakelse ville medføre betinget bot på kr 9 000, samt tap av førerrett i seks måneder. I politiavhøret var ikke motparten villig til å vedta forelegget for det anmeldte forholdet. Hun mente at bilisten ikke sjekket speil og blinket seg ut nesten samtidig som bilen svingte til venstre.

Til tross for å ha nektet straffeskyld i politiavhøret valgte motparten likevel å akseptere forelegget den 23.9.22.

Foretaket løste saken med 100 % ansvar for klagers kjøretøy 7.10.22 under henvisning til brudd på vikeplikt ved endring av posisjon i sideretningen, jf. § 8.1. Foretaket fant det ikke bevist at blinklys var benyttet i god nok tid, og det var ikke grunnlag for å tillegge motparten helt eller delvis ansvar.

Avgjørelsen ble påklaget 25.10.22. Klager mente at foretaket kun hadde basert seg på motpartens opplysninger uten å ta hensyn til påtalemyndighetenes konklusjon om forelegg med henvisning til vegtrafikkloven § 3, og motpartens erkjennelse ved å akseptere forelegget.

Motparten klaget på ilagt forelegg fra påtalemyndighetene den 8.11.22. Hun viste til konklusjonen fra foretaket om at det var bilfører som hadde bevisbyrden, og at det ikke forelå bevis for at retningssignal var gitt i tide.

Kundeombudet vurderte saken til klager på nytt den 2.12.22. Etter ny gjennomgang valgte foretaket å opprettholde sitt standpunkt om at det forelå brudd på trafikkreglene § 8.1, og at det ikke var bevist at blinklys var benyttet i god nok tid. Videre hevdet foretaket at forelegget til motparten ikke kunne få betydning for ansvarsspørsmålet:

Ved gjennomgangen har vi sett på begrunnelsen for forelegget motorsyklisten fikk, og drøftet med Gjensidiges trafikkspesialist. Vårt inntrykk er at påtalemyndigheten legger til grunn at man ved forbikjøring har et annet rettslig ansvar enn det man faktisk har, og at det foreligger en misforståelse ved at man legger til

grunn at den som kjører forbi i utgangspunktet er ansvarlig.

Spørsmål som gjelder i slike situasjoner er bl.a. behandlet i Høyesterett, se Rt. 1995 s. 668, der man uttaler følgende om faren ved forbikjøring i en analog situasjon:

Det er imidlertid ikke denne fare som har manifestert seg. Sammenstøtet inntraff fordi en forankjørende bil svingte til venstre. Sammenstøtet hadde ikke sammenheng med at den oversiktlig veilengde ikke var tilstrekkelig. Sammenstøtet ved at en forankjørende svinger til venstre samtidig som den bakenforkjørende prøver en forbikjøring, kan inntreffe også der det bare er én bil som skal passeres og uansett sikt lengden.

Med bakgrunn i avgjørelsen i Høyesterett har vi kommet til at påtalemyndighetens strafferettslige løsning ikke kan få betydning for løsningen av ansvarsspørsmålet ved vår vurdering. Vi tar utgangspunkt i Høyesteretts løsning.

Kundeombudet vurderte deretter om motparten hadde utvist uaktsomhet som kunne føre til delansvar for uhellet. Det hitsettes fra uttalelse:

Hun har kjørt et godt stykke på varsellinjen og var godt synlig, og burde blitt observert tidlig av bilfører. Det utenforstående vitnet oppfatter også situasjonen som en regulær forbikjøring.

Uhellet skjedde på en veistrekning uten sykkel- og fotgjengertrafikk i veibanen. Det er én utkjørsel og ett kryss på venstre side på strekningen på over 250 m fra det punkt der forbikjøringen ble innledet til rundkjøringen der strekningen ble avsluttet. Uhellet skjedde på forkjøringsvei. Risikoen ved forbikjøringen var ikke fremtredende. Det er ikke forbudt å plassere seg på et punkt omkring midtlinjen, og forbikjøring er lovlig på stedet.

Den 13.1.23 fastslo lagmannsretten at motpartens adgang til å anke ilagt forelegg var oversittet med en måned, og at det uansett var klart at anken ikke vil føre frem. I sin avgjørelse påpekte lagmannsretten at det springende punkt ved vurderingen var om motpart kunne lastes for kollisjonen, men at dette spørsmålet gjaldt faktum under skyldspørsmålet, som lagmannsretten ikke kunne prøve ved anke over vedtakelse av forelegg.

Saken ble brakt inn for Finansklagenemnda 28.3.23.

Klager anfører at motparten er ansvarlig for kollisjonen. Føreren av klagers bil blinket og bremsset ned da den skulle kjøre av hovedveien. Bilfører, fører av MC og passasjerer har bekreftet at blinklys ble brukt. Motparten foretok en uforsvarlig forbikjøring. Det vises til påtalemyndighetenes konklusjon om forelegg for brudd på veitrafikkloven § 3, som motparten aksepterte. Motparten burde sjekket forholdene på strekningen forut for sitt forbikjøringsforsøk. Dersom lettmotorsykkelen hadde tilpasset hastigheten og lagt seg ut i regulært forbikjøringsfelt, kunne den bremsset ned eller gitt føreren av klagers bil mulighet til å observere kjøretøyet i speilene.

Forsikringsforetaket anfører at skylddelingen er korrekt. Det er ikke tilstrekkelig bevist at blinklys var benyttet i god nok tid til at motparten kunne tilpasse seg situasjonen. Motparten har ikke utvist uaktsomhet som kan medføre delansvar for uhellet. Motparten kjørte et godt stykke på varsellinjen og var godt synlig, og burde blitt observert tidlig av fører av klagers bil. Det utenforstående vitnet oppfatter også situasjonen som en regulær forbikjøring. Risikoen ved forbikjøringen var ikke fremtredende. Det er ikke forbudt å plassere seg på et punkt omkring midtlinjen, og forbikjøring er lovlig på stedet.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretakets ansvarsfordeling er i tråd med bilansvarsloven (bal.) § 8.

Finansklagenemnda Skades flertall, Trine-Lise Wilhelmsen og Trine Vøien, bemerker:

Flertallet mener foretaket må gis medhold.

Utgangspunktet etter denne bestemmelsen er at hver part bærer sin egen skade, med mindre det kan dokumenteres at skaden skyldes uaktsomhet (bokstav a), teknisk svikt (bokstav b) eller brudd på trafikkreglene hos én av partene (bokstav c). Er det slike forhold på begge sider, skal ansvaret deles, jf. bal. § 8 annet ledd.

Etter trafikkreglene § 12 nr. 1 bokstav a, skal forbikjøring foretas til høyre, dersom forankjørende bil svinger til venstre eller tydelig forbereder slik sving. Dersom det legges til grunn at føreren av klagers bil (A.) ga tilstrekkelig tegn til å svinge, brøt dermed motparten (B.) trafikkreglene ved å starte forbikjøring på venstre side. Den som kjører forbi har også en streng aktsomhetsplikt, jf. § 12 nr. 2.

Derimot er det ikke forbudt å kjøre forbi på venstre side hvis A. ikke varslet avsvinging til venstre i god tid. I en slik situasjon har A. brutt trafikkreglene § 14 nr. 2 med pålegg om tegn ved svinging, samt evt. også trafikkreglene § 8 nr. 1 om vikeplikt for trafikanter i det kjørefelt som skal krysses. I denne situasjonen ligger ansvaret i utgangspunktet hos A.

Flertallet forstår partene slik at det er enighet om at A. varslet, men uenighet om når. A. har forklart at hun satt på blinklys da hun begynte å bremse i forkant av svingen. B. har forklart at A. ikke sjekket speilet, og blinket omtrent samtidig som avsvingingen til venstre fant sted.

Den som foretar avsvinging har bevisbyrden for at det ble gitt signal i god tid, se FinKN 2017-007. Begrunnelsen er at det har formodningen mot seg at noen velger å foreta forbikjøring på venstre side av bilen foran såfremt denne gir tydelig tegn til å svinge til venstre. Den som svinger til venstre avviker fra sitt ordinære kjøremønster, og har mulighet til å varsle at vedkommende svinger. Videre må den som svinger til venstre ta høyde for at det kan komme trafikk i motgående kjørefelt.

Partene har ikke fylt ut felles skademelding. Et nøytralt vitne har forklart til politiet at han observerte kollisjonen, men ikke situasjonen på forhånd. Vitnet hadde hørt fra B. at "hun så blinklyset, men at det ble blinket for sent til å reagere", men kunne ikke selv bekrefte om det var blitt brukt blinklys. I politiavhør hevder derimot passasjer på B.s motorsykel at han *"så et blink, og så svingte bilen rett inn, i retning parkeringsplassen"*. Dette vitnet har imidlertid en relasjon til motparten, og forklaringen kan derfor ikke tillegges særlig bevisverdi.

Flertallet kan ut fra dette ikke se at det er tilstrekkelig bevist at A. blinket i god nok tid til at B. kunne innrette seg etter varselet. Videre følger det av trafikkreglene § 8 nr. 1 at kjørende "som vil kjøre ut fra vegkant eller på annen måte endre kjøretøyets plass i sideretning", har vikeplikt for kjørende som befinner seg i det felt det skal kjøres inn i, eller som først må krysses. A. hadde således vikeplikt for B. i dette tilfellet, og er ansvarlig for brudd på trafikkreglene.

Spørsmålet blir dermed om det er tilstrekkelig sannsynliggjort at B. har brutt noen trafikkregler eller opptrådt uaktsomt, jf. bal. § 8 annet ledd.

Klager anfører at B. har foretatt en uforsvarlig forbikjøring og viser til påtalemyndighetenes konklusjon om forelegg for brudd på Vegtrafikkloven § 3, og motpartens erkjennelse ved å akseptere dette forelegget. Det er klart at et forelegg kan tillegges vekt ved spørsmål om det foreligger ansvarsgrunnlag for en bilfører, jf. blant annet FinKN 2017-007, 2017-453 og 2016-040, men dette forutsetter at forelegget gir en rimelig forklaring på hvorfor forelegget ble gitt. I det fremlagte forelegget påpeker påtalemyndighetene at straffeskyld kan bevises utover enhver rimelig tvil, men begrunner forelegget kun med at motparten "kjørte forbi saktegående kø, uten å være tilstrekkelig aktsom, i det kun kolliderte i forankjørende bil som kjørte av til venstre". Forelegget gir ingen nærmere beskrivelse av hvilke manøvrer eller handlinger B. foretok som medfører at hun ikke var tilstrekkelig aktsom i forbikjøringsforsøket. At B. aksepterte forelegget er

ikke ensbetydende med at hun aksepterer ansvar. B. har tvert imot nektet å erkjenne straffeskyld, og hevder A. forårsaket ulykken ved å svinge brått til venstre, uten å sjekke speil eller markere tidsnok med blinklys.

Flertallet kan ut fra dette ikke se at forelegget gir tilstrekkelig grunnlag for å si at B.s adferd var uaktsom.

Klager anfører at B. utviste uaktsomhet fordi hun ikke sjekket forholdene på strekningen før forbikjøringsforsøket. Klager viser til B.s forklaring om at lettmotorsykkelen hadde en hastighet på nærmere 50 km/t, og at B. opplevde saktegående trafikk. Klager påpeker at den saktegående trafikken skyldes A.s nedbremsing i forkant av avkjørselen, at mellomliggende bil også må ha bremsset, og at B. burde sett sistnevnte bremselys og følgelig vært mer påpasselig med egen fart og forbikjøringsforsøk. Det var kort avstand mellom klagers bil og bakenforliggende motorvogn, hvor hastigheten til lettmotorsykkelen skapte en farlig situasjon med kort reaksjonstid.

Forbikjøringen fant sted på en vei med gul varsellinje hvor forbikjøring er tillatt. B.s hastighet lå under fartsgrensen på 50 km/t, og forbikjøringen ble startet på en oversiktlig strekning. Politirapporten fremhever at det var "dagslys og solskinn" da trafikkuhellet oppsto på en "oversiktlig og tilnærmet rett veistrekning". Bremselys kunne gitt B. en indikasjon på at en bil foran var i ferd med å foreta en avkjøring, men dette kunne like gjerne tolkes som et signal til motparten om at bilene foran ønsket å gi plass til en forbikjøring. Flertallet kan derfor ikke se at bremselysene gir tilstrekkelig grunnlag for at B. utviste uaktsomhet.

Foretaket har lagt til grunn at B. kjørte et godt stykke på varsellinjen og var godt synlig, og at det utenforstående vitne oppfattet situasjonen som en regulær forbikjøring. Klager bestrider at B. kjørte langs midtstripa i en lang periode forut for sammenstøtet og viser til skissen fra passasjeren på lettmotorsykkelen, og bilder som viser at klagers bil ble truffet på venstre bakside, som var etablert i egen kjørebane. Dersom B. hadde tilpasset hastigheten og lagt seg ut i regulært forbikjøringsfelt, kunne B. bremsset ned eller gitt A. mulighet til å observere kjøretøyet i speilene.

Flertallet har ikke fagkyndig kunnskap til å vurdere hvordan et sammenstøt har oppstått på bakgrunn av bilder av skadestedet eller skadene på bilene. Det er ikke fremlagt noen takstrapport eller innhentet forklaringer fra vitner som observerte hendelsesforløpet, og skissen fra passasjeren gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å fastsette kjøretøyenes plassering og sikt forut for kollisjonen.

Flertallet kan ut fra dette ikke se at uaktsomhet er dokumentert hos B.

Finansklagenemnda Skades mindretall, Hege Sundby, bemerker:

Mindretallet er av en annen oppfatning enn flertallet og mener klager må gis delvis medhold.

Saken gjelder ansvarsspørsmålet etter sammenstøt mellom to biler. Utgangspunktet i bal. 8 er at hver part bærer sin skade med mindre det foreligger teknisk svikt, brudd på trafikkregler eller uaktsomhet. Ved slike forhold på begge sider skal det foretas en skylddeling, jf. annet ledd.

Klager har redegjort for at hun benyttet blinklys og deretter var i ferd med å svinge av fra hovedveien inn på sidevei, da klager ble truffet i siden på bilen av motpartens lettmotorsykel som foretok en forbikjøring.

Det avgjørende for mindretallet er at motparten sannsynligvis foretok en uaktsom forbikjøring.

I anmeldelsen fra politiet fremgikk det at det var "mye biltrafikk" og både motparten og hennes passasjer forklarte i politiavhør at det dreide seg om forbikjøring av flere biler i 40-50 km/t i kø/saktegående trafikk. Motparten forklarte at forbikjøringen skjedde på "gullinja"/"midtstripa". Forbikjøring krever at "det åpenbart lar seg gjøre å komme inn i trafikkstrømmen igjen uten å

forstyrre den", jf. trafikkreglene § 12, og en bør være forsiktig med å kjøre forbi i veikryss.

Det er etter mindretallets syn også et preventivt hensyn her – en skal være svært forsiktig når man "tråkler" seg gjennom en bilkø med motorsykkel. Motpartens oppgitte hastighet på 40-50 km/t, virker etter mindretallets syn høy under de aktuelle forholdene.

Selv om forelegget fra politiet kunne vært grundigere, så fremgår det av grunnlaget at det bestod i å kjøre "forbi saktegående kø, uten å være tilstrekkelig aktsom". Forelegget bygger unektelig på en vurdering av politiet på basis av flere vitneavhør. Lagmannsretten "godkjenner" jo forelegget og etter mindretallets syn legges bevisbyrden svært høyt for klager, når flertallet mener at forelegget ikke sannsynliggjør at motparten har brutt trafikkregler og således opptrådt uaktsomt.

Etter en samlet vurdering er mindretallets syn at ansvaret for ulykken ikke skyldes klager alene, men uaktsomme forhold på begge sider, og at klager og motpart således må bære ansvaret for hver sin skade jf. BAL § 8.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).